

SKY 334 İŐ SAĐLIĐI VE İŐ GÜVENLİĞİ

İŐ KAZALARI

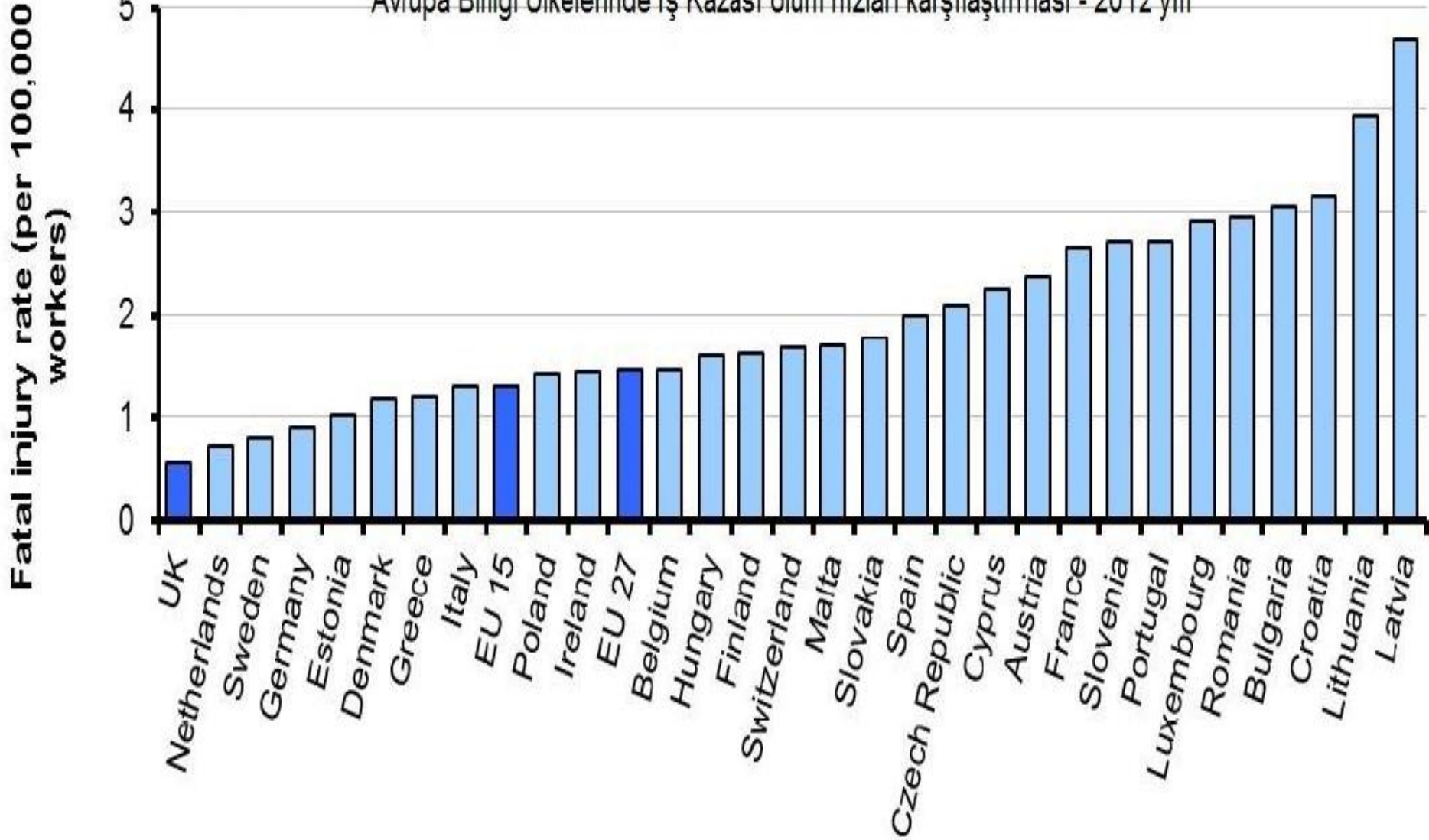
Doç.Dr.Gölbiye Y. YAŐAR, Dr.Emirali KARADOĐAN

Dünya İş Kazaları Karnesi

- ILO verilerine göre (2015);
 - Dünyada 3 milyar işgücü bulunmaktadır.
- Dünyada her 15 saniyede bir işçi, iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle hayatını kaybetmektedir.
- Her 15 saniyede 153 işçi, sağlığında ciddi tahribatlara neden olan iş kazalarına maruz kalmaktadır.
- Her gün yaklaşık 6 300 kişi iş kazası ve meslek hastalıkları nedeniyle yaşamını yitirmektedir.
 - 1 000 iş kazası 5 300 meslek hastalıkları

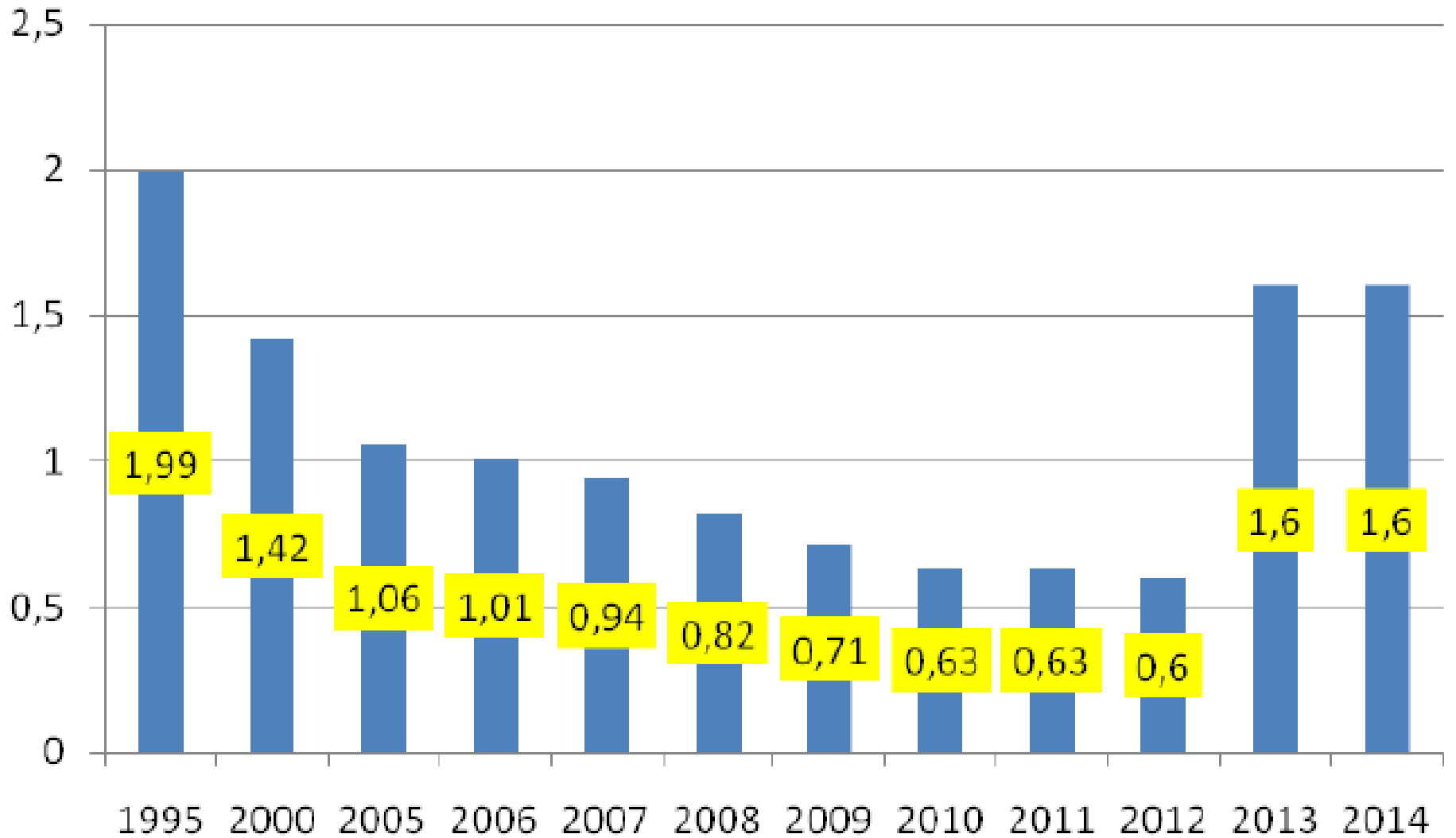
- Her yıl yaklaşık 270 milyon iş kazası meydana gelmekte ve 160 milyon kişi meslek hastalıklarına yakalanmaktadır.
- Her yıl çoğunluğu gelişmekte olan ülkelerde, zehirli maddelerden dolayı 651 000 işçi yaşamını yitirmektedir.
- ILO'ya göre bildirim ve kayıt sistemindeki eksiklikler nedeniyle rakamlar buz dağının görünen yüzünü yansıtmaktadır (TMMOB, 2015.)

Avrupa Birliği Ülkelerinde İş Kazası Ölüm Hızları Karşılaştırması - 2012 Yılı

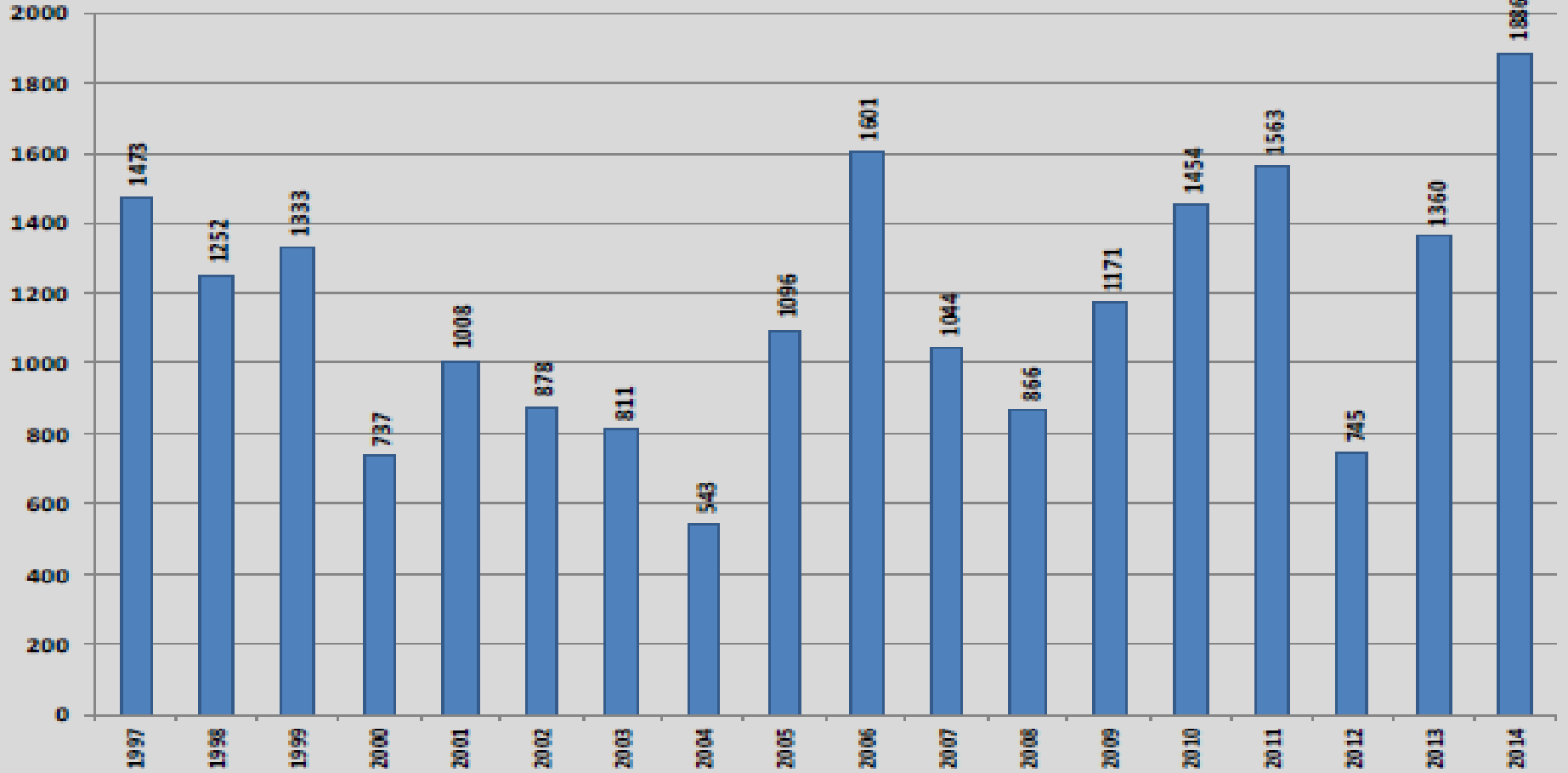
Türkiye İş Kazaları Karnesi

- Türkiye iş kazalarında Avrupa ve dünyada ilk sıralarda;
 - ölümlü iş kazalarında ise Avrupa'da birinci,
 - dünyada üçüncü sırada yer almaktadır (TMMMO, 2015).

Türkiye'de Yıllara Göre İş Kazası Oranları (%) 1995-2014. (Bilir N, 2016).

İş Kazası ve Meslek Hastalıkları Sonucu Ölümler

Yıllara Göre İş Kazası ve Meslek Hastalıkları Sonucu Ölümler (TMMOB, 2015).

Yıl	Sağlık Çalışanı	İş Kazası			Meslek Hastalığı			Ölü m
		Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	
2013	Sağlıkla İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	150	358	508	0	0	0	2
	Sağlıkla İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	167	179	346	0	0	0	2
2014	Sağlıkla İlgili Profesyonel Meslek Mensupları	237	649	886	0	1	1	0
	Sağlıkla İlgili Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	217	283	500	4	1	5	2

Kaynak: Yıllık İş Kazası İstatistikleri verilerinden yararlanılarak oluşturulmuştur (<http://tuisag.com/yillik-is-kazalari-istatistikleri/>).

İş kazası

- WHO iş kazasını, “önceden planlanmamış, çoğu zaman yaralanmalara, makine ve teçhizatın zarara uğramasına veya üretimin bir süre durmasına yol açan olay” olarak tanımlamaktadır.
- ILO ise iş kazasını, “belirli bir zarar veya yaralanmaya yol açan, önceden planlanmamış beklenmedik bir olay” şeklinde tanımlamaktadır.
- Doktrinde ise **iş kazası**, “sigortalının işveren otoritesi altında bulunduğu bir sırada gördüğü iş veya işin gereği dolayısıyla aniden ve dıştan meydana gelen bir etkenle onu bedenen veya ruhça zarara uğratan bir olay” olarak tanımlanmaktadır.

6331 Sayılı İSG Kanunu (2012)

İş kazası: İşyerinde veya işin yürütümü nedeniyle meydana gelen, ölüme sebebiyet veren veya vücut bütünlüğünü ruhen ya da bedenen engelli haline getiren olayı, ifade eder.

5510 Sayılı SSGSS Kanunu

- MADDE 13- İş kazası;
 - a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,
 - b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle,
 - c) Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
 - d) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
 - e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hale getiren olaydır.

İş kazasının unsurları

- 1. Kazaya uğrayanın 5510 sayılı SSGSSK anlamında sigortalı sayılması*
- 2. Sigortalının kazaya uğraması:*
- 3. Sigortalının bedensel veya ruhsal bir zarara uğraması:*
- 4. Kaza olayı ile sigortalının uğradığı zarar arasında illiyet bağının bulunması:*

İş kazalarının nedenleri

- Tehlikeli/Güvensiz davranışlar
- Tehlikeli/Güvensiz durumlar

İŞ KAZALARININ NEDENLERİ

GÜVENSİZ DURUMLAR

- Koruyucusuz Makine ve Tezgâhlar
- Güvensiz Çalışma Yöntemi
- Güvensiz ve Sağlıksız Çevre Koşulları
- Topraklanmamış Elektrik Makinaları
- İşe Uygun Olmayan El Aletleri
- Kontrol ve Testleri Yapılmamış Basınçlı Kaplar, Kaldırma Makinaları
- Tehlikeli Yükseklikte İstifleme
- Kapatılmamış Boşluklar
- İşyeri Düzensizliği

GÜVENSİZ DAVRANIŞLAR

- İşi Bilinçsiz Yapmak,
- Dalgınlık ve Dikkatsizlik
- Makina Koruyucularını Çıkarmak
- Tehlikeli Hızla Çalışmak
- Görevi Dışında İş Yapmak
- İş Disipline Uymamak
- İşe Uygun Makina ve Alet Kullanmamak
- Yetkisiz ve İzinsiz Olarak Tehlikeli Bölgede Bulunmak
- Kişisel Koruyucuları Kullanmamak
- Ehliyetsiz ve Tehlikeli Hızda Araç Kullanmak v.b.

İş Kazalarında Güvenli ve Güvensiz Durum ve Davranışlar (TMMOB, 2012).

Tehlikeli Davranışlar

- ❑ GEREKSİZ HIZLI ÇALIŞMA
- ❑ ALET VE MAKİNELERİ TEHLİKELİ ŞEKİLDE KULLANMA
- ❑ EMNİYETSİZ YÜKLEME, TAŞIMA, İSTİFLEME
- ❑ EMNİYETSİZ VAZİYET ALMA
- ❑ TEHLİKELİ YERLERDE ÇALIŞMA
- ❑ ŞAŞIRMA, KIZGINLIK, ÜZGÜNLÜK, TELAŞ, ŞAKALAŞMA VB
- ❑ KİŞİSEL KORUYUCULARI KULLANMAMA

Tehlikeli Davranışların Nedenleri

- İşçinin kendisinden kaynaklanan kusurlar (dikkatsizlik, dalgınlık, laubalilik)
- Bilgi ve beceri eksikliği
- Fiziki yetersizlik
- Uygunsuz mekanik şartlar ve çevre şartları
- Tedbirsizlik

Tehlikeli Durumlar

- Uygun olmayan koruyucular
- Kusurlu alet, makine teçhizat
- Bakım onarım eksikliği
- Hatalı istifleme/depolama
- Tertip düzen eksikliği
- Yetersiz veya fazla aydınlatma
- Yetersiz havalandırma

İş Kazalarını Artıran Nedenler

- Küreselleşme ve neo-liberal ekonomi politikaları sonucunda
 - İş güvencesinin azalması,
 - Esnek çalışma biçimlerinin yaygınlaşması,
 - Çalışma koşullarının ağırlaştırılması,
 - Özelleştirme,
 - Sendikasıztlaştırma ,
 - Taşeronlaştırmanın yaygınlaşması ,
 - Kayıt dışı işçilik ve çocuk işçi çalıştırma.

İş Kazası Kuramları

- Kaza sebeplerini açıklamak için geliştirilen en genel kuramlar:
 - Tek Faktör Kuramı,
 - Enerji Kuramı,
 - İnsan Faktörleri Kuramı,
 - Kaza/Olay Kuramı,
 - Sistem Kuramı,
 - Kombinasyon Kuramı,
 - Epidemiyoloji Kuramı,
 - Çok Etken Kuramı,
 - Domino Kuramı.

İş kazalarında “Domino” yaklaşımı

1. Doğa ve sosyal yapı
2. Güvensiz davranışlar
3. Güvensiz durum
4. İş kazası
5. Yaralanma / ölüm ...

Teşekkürler..